

Two new trollsländor for Västerbotten: *Coenagrion pulchellum* and *Somatochlora flavomaculata*

SZYMON ŚNIEGULA & FRANK JOHANSSON

Under sommaren 2006 observerades och fångades två nya trollsländearter för Västerbottens landskap, *Coenagrion pulchellum* (Vander Linden, 1823) och *Somatochlora flavomaculata* (Vander Linden, 1825). Båda arterna förekommer i Europa från Mellaneuropa och österut, dock är *S. flavomaculata* sällsynt i de centrala delarna av Europa (Askew 2004). I Sverige var båda arterna kända från Skåne till Gästrikland, och för *S. flavomaculata* föreligger även ett äldre fynd från Norrbotten. Båda arterna förekommer på finska sidan av Bottenviken dit avståndet från Västerbotten är ca 50 km (Sahlén 1996, Sandhall 2000).

Coenagrion pulchellum

Denna art hittades i Nydalasjön, ca 4 km öster om centrala Umeå (63°49'N, 20°21'E). Sjön är oligotrof och ca 260 hektar stor, och fyndet gjordes i Noret, en något dystrof, långsträckt och grund vik på sjöns västsida. Simon observerade 6 adulta hanar här den 27 juli 2006. En hane samlades in för att fastställa artbestämningen. Nästa dag besöktes lokalen igen, och då observerades 5 hanar och 1 hona, och tre av dessa hanar samlades in.

Norets växlighet domineras av *Nuphar lutea*, *Potamogeton natans*, *Potamogeton* sp., *Equisetum fluviatile*, *Carex lasiocarpa*, *Carex* sp., *Menyanthes trifoliata* och *Comarum palustris*. Sparsamt förekommer också *Sparganium* sp., *Schoenoplectus palustris* och *Calla palustris*, och gungflyet

domineras av *Sphagnum* spp., med inslag av *Drosera anglica*, *D. rotundifolia*, *Oxycoccus palustris*, *Carex limosa* och *Carex* spp.

Andra trollsländearter som observerades på lokalen dessa två dagar var *Lestes sponsa* (Hansemann), *Enallagma cyathigerum* (Charpentier), *Coenagrion hastulatum* (Charpentier), *Erythromma najas* (Hansemann), *Aeschna juncea* (Linnaeus), *A. grandis* (Linnaeus), *Cordulia aenea* (Linnaeus), *Somatochlora metallica* (Vander Linden), *Sympetrum danae* (Sulzer) och *Leucorrhinia dubia* (Vander Linden).

Somatochlora flavomaculata

Denna art hittades först av Simon i Lomtjärn, ca 1,5 km öster om Nydalasjön. Tjärnen är 0,3 hektar stor och dystrof. Den 8 juli 2006 observerades en hona ca 100 m söder om tjärnen. Honan insamlades för artbestämning. Andra trollsländearter som observerades vid tjärnen denna dag var *Lestes sponsa*, *Enallagma cyathigerum*, *Coenagrion hastulatum*, *C. johanssoni* (Wallengren), *Aeschna juncea*, *A. subarctica* Walker, *A. grandis*, *Cordulia aenea*, *Libellula quadrimaculata* (Linnaeus) och *Leucorrhinia dubia*.

I tjärnen växer *Nymphaea* sp. och *Potamogeton natans*. I övrigt domineras vegetationen av *Sphagnum*-mattor, *Carex lasiocarpa*, *Carex* sp., *Menyanthes trifoliata*, *Comarum palustre* och *Eriophorum angustifolium*. Intressant nog

hittades *S. flavomaculata* på ytterligare en lokal i Umetrakten denna sommar. En hona togs av Simon vid Grössjön sydost om Umeå den 15 juli.

Diskussion

Trots att Nydalasjön är relativt välundersökt med avseende på trollsländor, så har *C. pulchellum* ej observerats där tidigare. Larvhudar från trollsländor samlades bl a in i Noret under sommaren 1999 utan att *C. pulchellum* hittades (Johansson & Brodin 2003). Eftersom flera exemplar sågs under 2006 är det troligt att det finns en stabil population på lokalen. Troligen har även *S. flavomaculata* en stabil population i Umetrakten. För det första togs arten på två olika lokaler. För det andra hade ingen av honorna slitna vingar, vilket tyder på att de inte flugit några längre sträckor. För det tredje så släppte honan från Lomtjärnen ifrån sig ägg då hon fångades. Endast honor som parat sig brukar göra detta.

Fynden i Umetrakten gör att båda arternas utbredningsområde flyttas rejält norrut i Sverige. Om man bortser från en äldre fynduppgift för *S. flavomaculata* från Norrbotten (Ander 1944), så är fynden de första norr om Gästrikland (Sahlén 1996). Två spridningsvägar är möjliga. Båda arterna går upp i höjd med Umeå på finska sidan och det kan vara så att arterna spridit sig från Finland västerut över Kvarken. Eftersom trollsländor inte är så väl undersökta kan det också vara så att spridda populationer förekommer i hela Norrland och arterna spridit sig söderifrån. Om de kommit till Umeåtrakten nyligen eller bara varit förbisedda kan man bara spekulera i. Dock har Nydalasjön och Grössjön haft ett

flertal besök av entomologer med goda kunskaper om trollsländor och det ter sig mindre sannolikt att de blivit förbisedda på just dessa lokaler. Med dessa två nya trollsländefynd är det nu totalt 27 arter av trollsländor funna i Västerbottens landskap.

Citerad litteratur

- Ander, K. 1944:** Catalogus Insectorum Sueciae, IV Odonata. *Opuscula Entomologica* 9: 157-163.
- Askew, R.R. 2004:** *The dragonflies of Europe*. Harley Books, Colchester. 308 pp.
- Johansson, F. 1993:** The distribution of Odonata in Västerbotten and South Lapland, northern Sweden. *Entomol. Fennica* 4: 165-168.
- Johansson, F. & Brodin, T. 2003:** Effects of fish predators and abiotic factors on dragonfly community structure. *Journal of Freshwater Ecology* 18: 415-423.
- Sahlén, G. 1996:** *Sveriges trollsländor*. Fältbiologerna, Stockholm 1996.
- Sandhall, A. 2000:** *Trollsländor i Europa*. Interpublishing, Stockholm.

Författarnas adresser:

ssniegula81@gmail.com
Rakowo 32, 78-445 Lubowo, Polen
frank.johansson@emg.umu.se
EMG, 90187 Umeå universitet

